
Zsávolya Zoltán

YOUR SELF KÖRÚT,
AVAGY BABITS MIHÁLYKÉNT, PESTI UTÁN

EGYÜTT ÉS KÜLÖN

Lipák Ernő, a könyvek nélküli író – aki olyan kényelmes volt, hogy nemcsak kötet összeállításáig nem jutott el soha, de az utóbbi években lényegében már egy sort sem alkotott –, nyár óta korábbi szokásától eltérően rengeteget kószált odakint. Annyit, amennyit ettől az alacsony, vékony, csendes, korábban majdnem kimozdíthatatlanul otthonülő fiútól mindenképpen különösnek lehetett venni. És különös is volt a dolog. Ahogy kevés számú ismerősének bizalmas információ gyanánt, fővesztés terhe mellett bevallotta: Lipákkal bármilyen napszakban gyakorta előfordult, hogy egyszerre csak, jóformán akaratan kívül, legalábbis minden különösebb elhatározás nélkül ott találta magát valahol a forgalomban vagy egy-egy kihalt kereszteződésben, hogy aztán különféle találkozások, látogatások, netán kalandok közben nem jelentéktelen mennyiségű órát a székesfőváros fedél nélküli terein töltsön. Megesett, hogy az efféle eszmélési pillanatban már éppenséggel túlvolt valamilyen akción, minek utána rezignáltan intette le a mellette elhúzó taxit. Újfajta tapasztalatgyűjtő útjainak és sajátos viselkedésének hátterében Babits Mihály állt – a kiruccanásaival.

A Földre, illetve Magyarországra inkognitóban visszatérő költőfejedelem 2000 júniusában, egy kánikulai éjszakán, a gyalog hazafelé tartó Lipák Ernőn keresztül talált ismét testre, illetve lakásra. Kísértetként beleszállt az enyhén kapatos, így magáról is keveset tudó fickóba, esetleg: az író gyakorta éppen róla képzelgő lelkéből egyszeriben érett fizikummal „kiszületett” – majdnem mindegy, hogyan történt. Mindenesetre továbbra is elég ritkán vált láthatóvá a literátus vagy egyéb közönség számára, tehát bizonyosan nehezebbre esett a megtestesülés. Alaposan meggondolta hát, mikor él vele. Még valószínűbb, hogy – nehézség ide vagy oda – nem is gyakran akaródzott neki a nyilvánosság elé lépni. Hiszen Lipák Ernő lakásában húzódott el a világ szeme elől, olyan helyen, ahová annak rokonain és néhány hölgyismerősén kívül emberfia még nem tette be a lábát, nemhogy bárki is az

irodalmi világból. Persze, ügyes visszatérése, az a mód, ahogy a még fiatalnak számító szerző teljes lényét diszkrét határozottsággal létezési célra használta, rettentően profi volt. Eljárása az ismételt eltűnés alternatíváját is olyan természetességgel kódolta magába, hogy körültekintő óvatosságát szállásadója majdnem túlzásnak érezte.

Babits Mihály ritkán kockáztatott, tulajdonképpen csak otthon vált ki Lipák Ernőből, kizárólag akkor, ha az becsukta maga mögött a bordázott felületű, vasalt ajtót. Addig legtöbbször szinte maga az érintett sem vett észre belőle semmit, akkora nyugalommal rejtőzött a belsejében. Legfeljebb gondolkodásának tökéletesedése tűnt fel neki ilyenkor, meg némi kisfiús érzékenység. A hihetetlen nyitottság, a csaknem szenvedéllyé fokozódó érdeklődés az Örök Emberi dolgai iránt. Mármost az előszoba hosszúkás, sötét terébe érve enyhe émelygést érzett a gyomrában, de csak egy pillanatra, mint amikor gyermekként hintázott, és ülőkéje éppen a legmagasabb pontra ért. A fogas tükrében aztán ott látta maga mellett a hórihorgas, újabban kicsit hajlott hátú alakot. Babits nem szólt, ehelyett egyenesen a fürdőszobába csörtetett. Némi prosztata-problémával birkózhatott, mert rendszerint sokáig bent maradt. Ki már általában háziruhában jött, nyomban helyet foglalt az egyik karosszékekben, és olvasásba mélyedt. Igényei a mindennapi szükségleteket illetően egyébként nem túlzottan voltak. Annyit evett, mint egy madár, ellenben végtelen mennyiségű könyvet és folyóiratot pusztított, aztán meg aludt, nem tekintve, nappal van-e, vagy éjszaka. Az egyetlen háborgató jelenségnek számító, ámbár gyakori WC-robajlást leszámítva alig csapott zajt, így Lipák megbízható bútordarabnak tartotta. Egyetlen valódi (és néha terhes) mániája a kiruccanás volt, amiben azonban végtére is megértő és előzékeny házigazdája messzemenően a szolgálatára volt. E téren az öregúr nem nélkülözhetette fiatalabb pályatársa tevőleges segítségét, ezért – no meg alapvető módon egyértelműen készséges fogadtatásáért, eltűnéséért cserébe – minden további nélkül lenyelte, hogy Lipák maguk között, fáradtságában, estéli foglalatosságai közepette vagy éppen növendég társaságában néha mintegy keresztülnézzen rajta, levegőnek tekintse. Hiszen egyébként sokat beszélgettek. Babits igazából meglehetősen sűrűn, úgy két-háromnaponként is szigorúbban elővette Lipákot. Ilyenkor működésbe hozta a maga ünnepélyes-körülményes gesztusait, és a másiknak szertartásosan szembe kellett ülnie vele a dohányzóasztalnál. Így vitatták meg, mikor, hová és miért mennek.

De sokszor indultak szórakozni kettéváltan is. Ez, különösen ha egymással tartottak, mulatságos, noha kissé kockázatos játék volt. Az ismerős társaságokban először nem tudták mire vélni a mindig gondosan öltözött,

választékos modorú, megfontolt figura jelenlétét, szemvillanások sokasága kérdezte a háta mögött Lipáktól: ki a fene ez?

– Nem látjátok, hogy a nagybátyja?! – méltatlankodott az egyik lány, aki be akart vágódni Lipák Ernőnél.

– Igaz ez? – tudakolták gyanakodva a többiek.

A fiú csak morgott: – A felelet nehezebb, mint bárki gondolná.

Tóth Franciska

BABITS KOSZORÚI 1941–2001

HANGOLÁS:

„Ki ünnepli ŐT ma, mikor a vágy, a gond/ messze az Övétől (..)?”

1.

ESZTERGOMI PILLANAT

A délutáni ablakon
beragyog a nap,
barna sávot szeg be
arannyal.

A háztetők fölött
belvárosi hangulat
s dobhártyád
Babitsot remegi.

2.

NYOMODBAN

Régi, kedves arany délutánok emlékei!
Teaízűen felderengtek.
Beszélgetünk.
Az idő édesen múlik.

3.
ŐSZT SIRATÓ SZERETŐK

Jó a fuvallat és az elől:
magasba rohannak a szép levelek.
Harsan az örült, víg muzsika s tánc,
járja a gyorsat a sok hancúr kisöreg.
Szólal a ritmus, lángol a szín,
izzik a vérben a lombkorona.
Sárga szemével könnyez a fűz,
levitorláz földre a nyíl-levelecske,
zokogva a Kedves épp odalép.
Puha érintését őrzi az ág,
s várja, hiába, szép tavaszát.
Lásd meg végre te szép fűzfa,
ilyen élet az érzőké:
ifjú szívével bontja virágját,
feje csorgó olajtól illatozik,
zsibbad a vére perc-ölelésben.
Múlik mégis, de a lelke örök,
porlik a romlandó test.
Eljön a tél majd, bár hideg az,
földre lehullik az égi vigasz.
Hullik a gyöngyfényű, mennyei hó,
hangzik az éjben távoli szó.
Tűnt idejét hát elfeleded,
ki arany muzsikával színt ecsetelt,
messzire látszó isteni díszet?
Jöjj, gyere kedves, nézz ide hát,
tisztá színű, szép párna alatt,
nyugszik a barna, lágy szemű ősz.

4.
ELŐHEGY

1.
Budapest, Esztergom.
Térbeli koordinátáim.
Kijelölik helyem
e ritka szép országban.
Megdöbbenve rájöttem:
mit is jelentenek.
S mit jelentettek másnak.
Neki.

2.
Lépteimet hosszan visszhangozza
széles sávjával a Reviczky utca.
Várom, álomtalanul várom:
mikor áll meg az idő?
A háromnyílású ablak
mögött soha nem ég fény,
a komor barlang önmagába hullik,
pórusaiban elrejtve mi rég volt,
elrejtve a múlt.
Itt valami érint.
Genius loci, belvárosi pillanat,
feloldanak-e a szavak?

3.
Ívesülni látszik a többi közül:
Előhegy,
nekünk is jutott régen itt egy
telek.
Lépteimnek dobbanását
puhán nyeli el a föld,
már itt vagyok.
Köszöntenek a fák,
hajlongva járják édes táncuk.
Porában is ölére hív a régi ház.

Följebb, följebb,
élni csak a magasban lehet,
a végtelen ég feltárul kéken.

Apám kaszál, nagyapa szőlőt metsz,
a szomszédból Babits integet.

5.
ÁMULAT

dobbansz egy versben
felsírsz egy hangban
sűrítve hordod mi fáj
még ma is
el-nem-múló reggeli
jaj-ban
mely felkelés de kín is
belevetve életzajba
gyönyörűn és rútan

feszül Benned
árny és fény
lágyan bölcselő
tünemény

